

Vladimir Ghika – svätec pre našu dobu

Lucia Laudoni

23. augusta 2022 ✝ Cirkev História

„Sú dni, kedy nám Boh hovorí: pokiaľ sa ti zdá, že ti nič nedávam, robím to preto, aby si mi niečo dal ty.“ Tieto slová si do zošitka s vlastnými meditáciami zapísalo pravoslávne knieža, ktoré sa zjednotilo s katolíckou Cirkvou po dlhých šestnástich rokoch preosievania ružencových zrníkov ticha, túžob a hľadania. Chcelo to hlboký duchovný rez. Nožom bol sám život, *scalpellus Dei*.

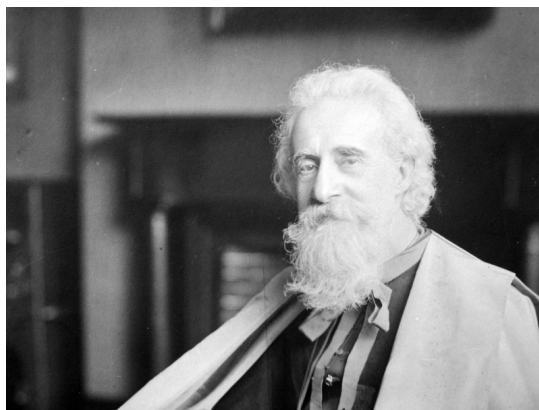
Správne rozhodnutie je zlatý rez medzi naším áno a nie. Latinské sloveso *decidere* zložené z *de* a *caedo* nesie rovnaký odkaz. *Decido* sa prekladá ako odseknúť, prerezať, sťať. Rozrezať Evino jablko súhlasu a nesúhlasu na dve polovice. V moderných jazykoch vrátane angličtiny dostali odvodeniny latinského *decidere* arbitrárny význam. Rozhodnúť sa, to je odrezať suchú kôru pochybností zo stromu ľudských myšlienok.

Keď ktorýsi pacient potreboval transplantáciu kože, ponúkol mu vlastnú. Chorému dal kožu, vlasti život, Cirkvi srdce a Bohu dušu. Všetkým dal všetko, pretože univerzalita kresťanskej viery dokáže rovnako uspokojiť vnútro najjednoduchšieho analfabeta aj najšpekulatívnejšieho filozofa. Žiadne iné náboženstvo to nedokáže – buď je animistickou divinizáciou *matris naturae* alebo chladným diskurzívnym konštruktom. Kresťanstvo by sme však nemali nazývať náboženstvom. Kristova pravda je kyslík, bez ktorého by zhasol oheň aj tej najprofánnejšej lásky, ktorú dnes nahrádzame výbušninami perverzity.

Blahoslavený Vladimir Ghika, narodený na Vianoce 1873 v Konštantínopole, je živý kľúč, ktorý prekvapivo pasuje do pravoslávnej aj do katolíckej zámky. Ghika bol teologickou turbínou. Sila, ktorá ním hýbala, má meno utrpenie. „*Trpíme úmerne našej kapacity milovať,*“ – tvrdil kňaz, ktorého zatkli v novembri 1952 po odchode z domu chorej ženy. Niesol jej sviatosťného Krista.

Rumunskí komunisti obvinili osemdesiatročného katolíckeho klerika z vlastizrady. Prekážali im jeho kontakty s Vatikánom. Po roku drastického vyšetrovania (absolvoval osemdesiat nočných výsluchov, akoby jeden za každý rok života!) mu naordinovali trojročnú „prevýchovu“ vo väznici Jilava. Zariadenie neďaleko Bukurešti patrilo k najprísnejším v krajine, mučenie a teror tu boli na dennom poriadku.

Keď komunistickí pohlavári videli, že duchovnú chrbticu otca Ghiku na rozdiel od tej fyzickej nezlomili ani bitky, skúsili to inak. Sladkými rečami, že keď sa vzdá jednoty s Rímom, režim z neho „stvorí“ kňaza – mierotvorcu (samozrejme, podľa štátneho pravítka). Odmietol. Nemohol premeniť Cirkev na smetisko plné lukratívnych ponúk.

Nazývali ho veľkým apoštolským tulákom.

Zdroj: flickr.com

„Všetko, čo deformuje náš duchovný život, možno viac či menej zredukovať na spôsob, akým prekrúcame Otčenáš.“ Aj tento výrok patrí budúcemu martýrovi s modrou krvou. Pôvodom albánska dynastia po stáročia ťahala politické nitky v Moldávii. Ghikovci dokonca dali zjednotenému Rumunsku 19. storočia dvoch premiérov. Vergíliovský citát *labor omnia vincit* z rodinného erbu bral smrteľne vážne napríklad uholný kameň rumunskej matematiky Alexandru Ghika, či posledný moldavský monarcha krátko pred politickou úniou podunajských kniežatstiev Grigore Alexandru Ghica. Posledný menovaný bol starým otcom hrdinu nášho článku. Všetci do poslednej nohy vyznávali pravoslávie.

Vladimirov otec Ioan Grigore pôsobil v diplomatických službách Rumunska v Osmanskej ríši, matka Alexandrina de Blaremburg bola potomkyňou prvého bourbonského kráľa Henricha IV. Prvé písmená voňali Vladimirovi od francúzskych lalií. Iba päťročného kniežacieho chlapca poslali v roku 1878 na štúdiá do Toulouse, odkiaľ v roku 1895 zamieril do Paríža, tradičného centra rumunskej inteligencie *belle époque*. V meste na Seine si zapíše prednášky z histórie, filozofie, literatúry, medicíny, botaniky, politológie a práva.

Rodený Konštantínopolčan („*nato a Costantinopoli, straniero*“, tak spieva barytonista Gérard v Giordanovej opernej dráme *Andrea Chénier*) mal v študentských rokoch bohatý vedomostný diapazón. O tom duchovnom sa to celkom povedať nedá. V Toulouse sa dostal do opatery protestantskej rodiny, pretože v okolí nebola pravoslávna komunita s románskym jazykom.

Východná cirkev právom vyčíta protestantizmu, že ošklbal hrivu levovi prvokresťanskej dogmatiky a stratil úctu *erga Virginem Mariam*, no pokiaľ ide o nenávisť k pápežstvu, aj najviac znepriatelené franforce z Cirkvi sa odrazu dokážu zhodnúť. Spoločne hrajú na antirímsky bubon. Nepápežskému Východu však zostalo v kalendári viacero vzácných rímskych pontifikov, na ktorých moderný Západ už zabúda.

Vladimir Ghika bol príliš noblesný na to, aby si obliekal hrdzavé brnenie nenávisti. Lásku k latinčine pestoval od detstva podľa vzoru renesančného valašského suveréna Constantina Brâncoveanu, ktorého rumunský patriarchát začiatkom deväťdesiatych rokov pripočítal k zoznamu svätých. Constantinovi a jeho synom vzal život Alahov polmesiac a deň ich mučeníckej smrti je v dnešnom Rumunsku štátnou spomienkou na všetkých prenasledovaných kresťanov (*Ziua națională de conștientizare a violențelor împotriva creștinilor*). Rodinná „anamnéza“ Vladimira Ghiku ho predurčovala na diplomatickú kariéru, preto sa do dejín svojho národa ponáral čoraz viac. Latinčina a kontakty s francúzskymi katolíckymi spolužiakmi v ňom však pomaly lámali bariéry predsudkov voči rímskej cirkvi druhého milénia.

Hovorieval, že pre dušu existujú dve smrteľné nebezpečenstvá: myslieť si, že sme lepší alebo silnejší, než v skutočnosti a neveriť, že sme schopní stať sa svätejšími alebo aspoň menej zlými.

Rumunský národ sa prihlásil k odkazu svojho mučeníka na beatifikačnej slávnosti v roku 2013.

Zdroj: commons.wikimedia.org

Ďalší dúšok z čaše svätosti čakal na Vladimira *in Urbe* na siedmich pahorkoch. V roku 1898 sa mladý učenec uchýlil na rumunskú ambasádu v Ríme, kde pracoval jeho brat. Budúci katolícky *professor spei* mal piatich súrodencov – štyroch bratov a jednu sestru.

Mladíka s diplomom z Paríža potrápila *angina pectoris*, no jeho smäd po vedomostiach nemohla uhasiť ani bolesť. Prijali ho na teologickú fakultu *Angelicum* pod vedením dominikánov. Nepočítal s tým, že po rebríku scholastiky bude stúpať s toľkou ľahkosťou. „Existujú vôbec malé a veľké veci,“ upozorňuje, „keď všetko robíte z lásky k Bohu?“

V roku 1902 zložil Ghika tridentské vyznanie viery. Pravoslávny autor Teodor Danalache to vzhľadom na kráľovskú minulosť jeho rodu považuje za kritický a bezprecedentný akt. Ghika podľa Danalacheho objíma katolícku vieru bez toho, aby sa zriekol pravoslavia: „*Va îmbrățișa credința romano-catolică, fără a renunța însă la credința ortodoxă.*“ Na výčitku istého pravoslávneho mnícha, prečo sa stal rímskym katolíkom, odpovedal s temperamentom jemu vlastným: „*Aby som bol ešte viac pravoslávny!*“ „*Și mai ortodox*“, zazvonilo Ghikovo svedomie. *Magis orthodoxus!*

Rozhodnutie duchovného dieťaťa Byzancie (onen zlatý rez latinského podstatného mena *decisio*) nezostalo bez odozvy na Balkáne. Tlač bulvarizovala jeho príbeh a vinila ho z neúcty k predkom. Matka ho prirovnala k Judášovi.

Desiderium prijať kňazské svätenie v katolíckej Cirkvi sa Rumunovi splnilo až v roku 1923 po smrti matky, ktorá bola hlboko oddaná orthodoxii podľa scenára konštantínopolskej *sedes*. Vtedajší pápež a neskorší svätec Pius X. Vladimira nabádal, aby chrasty z rany rozkolu netrhal násilím. Riešením mal byť laický apoštolát. Vladimir Ghika kázal so svätopavlovským zápalom od Bukurešti po Tokio, od Konga po Buenos Aires. „Hovoriť s niekým tak, aby ste na neho zapôsobili, znamená dotknúť sa jeho duše. To sa dá dosiahnuť tým účinnejšie, čím dlhšie človek kráča po Pánových cestách.“ zdôrazňuje predchodca autentického ekumenizmu bez prázdnych gest. „Boh sám je dostatočne jemný a dostatočne mocný na to, aby vstúpil všade.“

V období po Ghikovej konverzii sa jeho dovtedy trochu „akademická“ viera obohacuje o dva filantropické impulzy – *liturgia proximi* a *visitatio doloris*. V liturgii blížneho vidí pokračovanie omšovej obety a ontologickú fúziu dvoch ikon Krista – trpiaceho v blíznom a služobníka, ktorý prináša útechu všade tam, kde je to potrebné. Obe metafory si vzájomne kráčajú v ústrety a splývajú v nebeskom Liturgovi, ktorý celebruje na oltári nášho srdca najkrajšiu *missam sollemnem*. Ghika obnovoval spojenie „vysokej“ liturgiky s praktickou službou malým bratom a sestrám. Významný vplyv na jeho myslenie mala tradičná východná fascinácia bohoslužbou, ktorá však nesmie zostať ohraničená bránami chrámu.

V Cirkvi paralelne prebiehajú tri liturgie – viditeľne na zemi, neviditeľne na nebi, obojako (viditeľne i neviditeľne) v človeku. *Ars celebrandi* spočíva v dosiahnutí dokonalého súladu a harmónie medzi nimi.

Páter Ghika (vľavo) s rehoľnými sestrami v Japonsku.

Zdroj: flickr.com

Aká by to bola *orthodoxia sine orthopraxi*, bez pravdivej životnej praxe? Knieža-misionár otvára v Bukurešti prvú verejnú ambulanciu. Denne v nej bezplatne ošetrí desiatky chorých a ranených. V meste svätého veľkomučeníka Demetera v Solúne sa Ghika stretáva s talianskou predstavenou Spoločnosti dcér kresťanskej lásky Eleonorou Pucci. S pomocou vincentiek zakladá v rumunskej metropole lazaret nesúci meno svätého Vincenta de Paul – prvé moderné katolícke charitatívne dielo v zemi básnika Eminesca. V tejto nemocnici s bezplatnými službami, koncepčne blízkej filantropickým ideám Pátra Pia, našli úľavu pacienti s cholerou aj vojaci, na ktorých v roku 1913 vyceril zuby balkánsky front.

Monsignor Ghika nerobil rozdiely medzi pravoslávnyimi a katolíckymi pacientmi. Jeho oči zapalovali sviece. Byzantskí kresťania o ňom hovorili: „*To je náš bojar z Carihradu! Nosí dlhú orthodoxnú bradu a celebruje východnú službu. V duši má pečať pravoslávneho krstu a myropomazania.*“ Katolíci si otca Ghiku privlastnili s rovnakou vehemenciou: „*Hľa, poslúcha Svätého Otca, modlí sa ruženec a slúži západnú svätú omšu. Katolík, ako sa patrí!*“ Najkrajšie je, že ani jedna strana sa v ňom nemýlila. Obe mali pravdu. *Pater Vladimirus Ghika* bol prvým a pravdepodobne jediným birituálnym kňazom na území rumunského Starého kráľovstva (*Vechiul regat*).

Súčasťou literárneho odkazu výnimočného kňaza je francúzsky preklad božskej liturgie svätého Jána Zlatoústeho s výkladom pre rímskokatolíckych čitateľov. Okrem tejto knihy má na konte desiatky publikácií a článkov v rumunskom a francúzskom jazyku. Muž, ktorý rozumel dvadsiatim dvom rečiam sveta bol presvedčený, že spoločná *lingua suprema*, ktorej rozumie celý vesmír, je modlitba.

Ďalší známy Rumun Arsenie Boca vyslovil zaujímavú, no bolestnú *ἐξομολόγησις*, vyznanie: „*Keď urobíte dobrý skutok, nečakajte, že sa vám na tomto svete vráti dobro. Pripravte sa na niečo zlé – na diabla odplatu.*“

Útoky na monsignora Ghiku (od mája 1931 apoštolského protonotára) sa hromadili už počas jeho pastoračnej práce v chudobnej robotníckej komúne Villejuif na predmestí Paríža, kde do neho hádzali (verbálne) kamene miestni komunisti.

Autoportrét blahoslaveného Vladimira Ghiku, ktorý sa nachádza na Dikastériu pre východné cirkvi v Ríme. Autorom obrazu je sám páter Vladimir Ghika.

Zdroj: Súkromný archív otca Marka Durláka.

Po návrate do Rumunska 3. augusta 1939 sa spolu s rybárom ľudí pýta ono večné *quo vadis*. Odmietne emigráciu a slúži vojnu skúšanému národu. Premena muža oltára na živú žertvu sa zavŕši 16. mája 1954. Vladimir Ghika odovzdal dušu do rúk milovaného Trpitela *in summa egestate* dva roky po svojom uväznení. Trojročný trest vymeraný komunistami si odpykať nestihol.

Hrob východného šľachtica, z ktorého vyrástol „grécko-rímsky“ kňaz verný svätopeterskému páliu, stráži mohutný ornamentálny kríž. Odpočíva na pravoslávnom (!) bukureštskom cintoríne Bellu a v hlavnom meste má námestie i sochu. 31. augusta 2013 mal veľký sviatok. Ghika bol oficiálne beatifikovaný a zvolený *post mortem* za člena Rumunskej akadémie vied.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/vladimir-ghika-svatec-pre-nasu-dobu/>